

Pešťská župa – Župní dům

PEST MEGYEI
ÉRTEKTÁR

Pešťská župa- Župní dům

Přestože se nenachází v správní oblasti Pešťské župy, ale v městě Budapešť, je neoklasicistní budova Župního domu, postavená v několika částech v letech 1804-1841, jednou z významných památek župy. Budovu, která dodnes slouží pro účely župního zastupitelstva a úřadu, navrhli János Hild, József Hofrichter starší a mladší, a Mátyás Zitterbarth. Na jeho nádvoří stál více než 100 let starý kanadský ořešák, naproti němu se nachází Obřadní síň, která si zachovala původní podobu, ale lustry byly nahrazeny starými lustry z Obřadní síně starého Parlamentu na Hradě, který byl zničen za druhé světové války. Na stěnách místnosti visí obrazy hraběte Istvána Széchenyiho (v roce 1831 byl župním soudcem Pešťské župy), Mihálye Táncsicse, Ference Rákócziho II., Lajose Kossutha (velvyslanec župy v letech 1847-48), Györgye Dózsy a Andráse Fáye (zakladatele První pešťské spořitelny). V této místnosti stále zasedá župní shromáždění. Na centrálním nádvoří Župního domu stála šibenice, kde se vykonávaly rozsudky smrti. Okolní část budovy byla po určitou dobu využívána také jako vězení a archiv. Součástí budovy je také bývalá věžeňská kaple, která je nyní exkluzivně zařízena a opatřena vitrážemi. Budova Župního domu dodnes navozuje atmosféru reformní doby a není náhodou, že se v jejích místnostech natáčely scény z několika slavných maďarských filmů. Odehrávají se zde například scény z filmů Případ mladého Nosztyho s Marikou Tóth (A Noszty fiú esete Tóth Marival), Synové muže kamenného srdce (A kőszívű ember fiai), Mostář (A Hídember) a Chuť slunce (A napfény íze).

Seznam památek Pešťské župy

PEST MEGYEI
ÉRTÉKTÁR

Seznam památek Pešťské župy

Zveme vážené hosty na pomyslný výlet do Pešťské župy. Během naší cesty navštívíme mnoho krajin, měst a vesnic od vrcholů pohoří Börzsöny po roviny Velké nížiny, od pánve Zsámbék po pohoří Gödöllő, od Dunajského ohbí po region Tápió. Můžete si prohlédnout známé i méně známé památky, setkat se s historickými osobnostmi a místy a v neposlední řadě si doplnit své znalosti a dovednosti o spoustu zajímavostí. Naše cesta po Pešťské župě bude bohatá na hodnoty- během tohoto virtuálního výletu navštívíme prvky našeho kulturního dědictví, které jsou zapsány v seznamu památek župy. Od roku 2013 shromažďuje seznam památek župy výjimečné duchovní, materiální, přírodní a společenské hodnoty. Jejich jedinečnost, postavení v maďarské národní kultuře a v životě Pešťské župy je plně opravňují k tomu, aby se o nich (ještě více) dozvěděly nejen odborné kruhy, ale i široká veřejnost. Právě o to se pokouší tato výstava. Vystavované hodnoty tvoří jakýsi průřez; při výběru jsme se snažili, aby hodnoty zahrnuté do výstavy pokrývaly celé území Pešťské župy a reprezentovaly výše zmíněnou krajinnou, historickou a kulturní rozmanitost župy. Návštěvník se setká s hodnotami, které jsou celostátně známé: královský zámek Gödöllő nebo středověký kostel v Zsámbéku, který je impozantní svou velikostí, jistě navštíví mnoho lidí; kysané zelí Vecsés vám také jistě nemusíme představit. Není však zdaleka jisté, že Blaskovichovo muzeum v Tapiószele, podivně tvarovaná vyhlídka Pála Csergezana nebo srbský kostel v Ráckeve jsou rovnako známými památkami. Přesto má každý z nich svá specifika. Neskrývaným cílem naší výstavy je povzbudit návštěvníky k objevování a

poznávání hodnot naší župy. Povzbuzujeme návštěvníky, aby se vydali na potulky po župě a objevili naše pamětihodnosti!

Seznam všech pamětihodností naleznete zde: <http://www.pestmegye.hu/pest-megye-ertektar>

Márianosztra – Bazilika Nanebevzetí Panny Marie v Maďarsku

Věznice Márianosztra, soustava bývalého paulánského kláštere

Jednokolejka v Börzsönyi

Věžeňský hřbitov Márianosztra

PEST MEGYEI ÉRTÉKTÁR

Márianosztra- Bazilika Nanebevzetí Panny Marie v Maďarsku

V roce 1352 založil král Ludvík I. (Veliký) v Börzsönyi paulánský klášter, a také byl postaven kostel Panny Marie, ochrankyně Maďarska- kolem ní později vznikla vesnice, která dostala jméno Naše Marie (Maria Nostra). Budova padla za oběť tureckému pustošení a v 18. století byla přestavěna, přičemž dnešní podobu získala bazilika v letech 1719 až 1738- původní gotická svatyně zůstala zachována. Nachází se zde také kopie zázračné Černé madony z řádu paulánů (podle legendy ji namaloval apoštol Lukáš, ačkoli historici to zpochybňují). Oblíbené poutní místo, součást poutě Panny Marie. Jednolodní památkový kostel se čtyřmi kaplovými loděmi a kaplí o délce 39 m a rozloze 404 m2 byl zvenku i zevnitř renovován paulánským řádem.

Jednokolejka v Börzsönyi

V oblasti Börzsöny bylo kdysi sedm jednokolejových železničních tratí o celkové délce více než 200 kilometrů. Sloužily především k přepravě dřeva a kamene. První jednokolejka v Börzsönyu byla postavena v posledních letech 19. století a od 10. let 20. století dostala výstavba železnice

nový impuls. Jednokolejka v Börzsönyi - tento termín označuje trať Szob-Márianosztra - ve skutečnosti vznikl ze spojení dvou samostatných tratí. Nagybörzsöny na západní straně pohoří mělo jednokolejkové spojení s Ipolypásztem, které bylo po Trianonské mírové smlouvě připojeno k Československu, spojení proto bylo v roce 1920 přerušeno. Ze Szobu na břehu Dunaje vedla trať do kamenolomu v Márianosztře; kámen vytěžený v horách se v Szobu překládal z železničních vagonů na bárky v Szobu. Tyto dvě tratě byly propojeny tratí z Nagybörzsönyu přes Kisirtás a Nagyirtás do Márianosztry. Uplynulo několik desetiletí, až v roce 1975 byl provoz mezi Márianosztrou a Nagyirtásem kvůli poklesu nákladní dopravy a zanedbanému, špatnému stavu trati přerušen. K úplné obnově a opětovnému propojení linek došlo až po změně režimu. Rekonstrukce, která začala v roce 2002 a probíhala v několika fázích, byla dokončena na konci jara 2016. Jednokolejka v Börzsönyi dnes jezdí po jednokolejné trati o rozchodu 760 mm na neelektrifikované trati na 20,8 km dlouhém úseku na lince Szob-Márianosztra-Nagyirtás-Nagybörzsöny. Pokud pokračujeme na sever podél levého břehu Dunaje, dorazíme na úpatí pohoří Börzsöny. V údolích Börzsönyu se kdysi nacházela síť 7 malých železnic o celkové délce přes 200 km. Byly postaveny hlavně pro přepravu dřeva, částečně kamene, osobní doprava byla jen zřídkavá a doplňková. Dnes po většině těchto tratí zůstaly pro návštěvníky jen stopy: ze 4 sítí se dochovala linka o délce pouhých 30 kilometrů. Jednokolejka v Börzsönyi, která vede mezi obcemi Márianosztra a Szob po více než sto let staré trati, je výsledkem rozvoje horské turistiky v regionu a významně slouží a doplňuje (eko)turistickou nabídku krajinné oblasti Börzsöny v Národním parku Dunaj-Ipoly.

Věznice Márianosztra, soustava bývalého paulánského kláštera

Budova bývalého paulánského kláštera s dlouhou historií byla od roku 1858 v zájmu spravedlnosti pronajata vládou na 40 let a přeměněna na vězení, která hostila pouze ženy. Po první světové válce přibyli do věznice kromě běžných odsouzených i političtí vězni a ve 30. letech 20. století zde byla vězněna také atentátnice Viktória Fődi, známá jako "Pišta s dýmkou".

Po Rákosiho éře se v ústavu nacházeli především političtí vězni, který tentokrát sloužil jako mužská věznice; v souvislosti s represemi po roce 1956 zde "pobývaly" známé osobnosti jako István Bibó, Árpád Göncz, Tibor Déry, László Mensáros a další. Po tzv. amnestii v roce 1961 byli političtí vězni převezeni do Budapešti a Márianosztra se opět stala místem pro běžných odsouzených, včetně tzv. "deviantních" pachatelů. V 70. letech zde byli umístěni také duševně nemocní vězni. Aby se zmírnily problémy se zaměstnaností, byla vedle dílny na spřádání provazů zřízena dílna na šití koulí a později i knihařská dílna. Duševně nemocní třídili známky a stříhali kabely. V roce 2012 byly otevřeny veřejnosti přístupné výstavní síně, které představují paulánský řád a věznici, jejich historii a současnost.

Věžeňský hřbitov Márianosztra

Podle ústní tradice se věžeňský hřbitov nachází na místě starého paulánského klášterního hřbitova. Řeholnice ukládaly vězně a děti, které zde byly pohřbeny, do neoznačených hrobů, pouze s holou hromadou hlíny, která ukazovala, že je zde někdo pohřben. Je zde také označený hrob paulánského otce, který přežil jenom díky řeholnicím. V roce 2011 byl věžeňský hřbitov

téměř kompletně obnoven a zpřístupněn veřejnosti. Pohřebiště, které pochází pravděpodobně ze 14. století, ale zcela jistě se používalo od 19. století až do roku 1968 a je jediným pohřebištěm v zemi, je v celé zemi jedinečným způsobem společným místem posledního odpočinku vězňů i strážců.

Márianosztra – Stoletá lipová alej na vrchu Kalvárie v Márianosztře

Kalvárie Márianosztra

Pohled na horu Kopasz z Márianosztry

PEST MEGYEI ÉRTÉKTÁR

Márianosztra- Stoletá lipová alej na vrchu Kalvárie v Márianosztře

Cestou na vrch Kalvárie v Márianosztře vítají návštěvníky, místní obyvatelé, poutníky a turisty po obou stranách více než 250 let staré lípy. Jejich stín poskytují útočiště unaveným poutníkům. Lípy byly pravděpodobně vysazeny paulánskými mnichy v letech kolem vysvěcení kaple (1776), a to v dostatečné vzdálenosti, aby si tyto druhy velkých stromů (Tilia) vzájemně neomezovali v růstu. V době květu (červen-červenec) jsou obdivovány pro svou výraznou vůni. Jako léčivá bylina se užívají hlavně jejich květy: lipový čaj je výborný při kašli a nachlazení, má expektorační a potopudné účinky, působí mírně sedativně a je také známý svým významem pro včelařství.

Kalvárie Márianosztra

Od 17. století podporovaly mnišské řády budování posvátných zastavení na okrajích vesnic, které připomínaly utrpení Krista a Panny Marie. Podle dostupných informací první paulánskou kalvárii postavil v roce 1667 příslušník kláštere Sopronbánfalvi /Wondorff/, po něm následoval klášter

Máriavölgy a poté klášter Márianosztra, příslušníci kterého také vybudovali svaté místo křížové cesty. Kalvárie získala svůj původní lesk v roce 1989 po obnovení paulánského řádu.

Pohled na horu Kopasz z Márianosztry

Hory v jižní části pohoří Börzsöny mají zvláštní kuželovitý tvar a okamžitě upoutají pozornost. Mezi těmito sopečnými vrcholy vyniká hora Kopasz ("v překladu: Lysá hora") nad Márianosztrou, která je se svými 538 metry skutečně "lysá" a na jejímž skalnatém travnatém vrcholu stojí pouze kříž postavený v 19. století a obnovený v roce 1973. Výstup na horu Kopasz není snadný, protože k dosažení strmého vrcholu je třeba překonat několik stoupání. Ale na ty, kteří si dají tu námahu a na horu vystoupají, čeká nádherný výhled. Z vrcholu se turisté totiž mohou kochat nádherným panoramatem, které maďarské turistické časopisy považují za jeden z nejkrásnějších výhledů v zemi. Kromě Dunajského ohbí, pohoří Visegrád, pohoří Pilis, baziliky v Esztergomu a slovenských oblastí severně od Dunaje jsou za jasného počasí vidět i vzdálená pohoří Gerecse, Cserhát, Gödöllő, a dokonce i pohoří Mátra v opačném směru. Hora Kopasz, která jako ostrov vyčnívá z okolních hor, svým majestátním výhledem také určuje pohled na Márianosztru.

Ostrovní výběžek v Kisoroszi

Kisoroszi –
Historické centrum

PEST MEGYEI
ÉRTÉKTÁR

Ostrovní výběžek v Kisoroszi

Jedním z nejunikátnějších a nejpozoruhodnějších přírodních útvarů Peštské župy je ostrov Szentendre, severní výběžek 31 km dlouhého ostrova Kisoroszi neboli ostrovní výběžek. Bezkonkurenční atrakce je v létě rájem pro milovníky pláží a vodní turistiky. Důvodem, proč je

tak oblíbený u vodních turistů, je to, že si zachoval mnoho ze svých přírodních krás: jeho písčité a oblázkový břeh je vynikajícím místem pro koupání v Dunaji, část jezera trochu ve vnitrozemí od břehu je pokryta zalesněnými háji a přírodní prostředí je spojeno s nádherným panoramatem s pohořím Börzsöny na jedné straně Dunaje a pohořím Visegrád a Citadelou na straně druhé. A z konce ostrovního výběžku je vidět téměř celé Dunajské ohbí. Není léta, kdy by ostrovní výběžek v Kisoroszi nepřepadli táborníci, vodní turisté a návštěvníci pláží- přesto díky dlouhému výběžku není ostrov nikdy přeplněný a nebývá na něm tlačence. Toto významné přírodní bohatství naší župy je součástí Národního parku Dunaj-Ipoly.

Kisoroszi- Historické centrum

Není to skansen, protože je živý, a je živý, protože je obnovený a tradiční. Při procházce po vesnici je cítit přirozenost péče, kterou naznačují i přírodní krásy ostrovního výběžku, který patří vesnici. Návštěvníka ihned upoutá historické jádro Kisoroszi zvané Ófalu neboli „stará vesnice“ (se starými domy s tradičními dvouokennými fasádami, zvláštními omítkami a štíty), které má velkou hodnotu a je typickým příkladem tzv. hřebenového uspořádání. Katolický kostel postavený v roce 1719 a reformovaný kostel z roku 1803 jsou součástí celkového vzhledu obce stejně jako její krásně opravené a renovované domy. V obci se nachází také intelektuální dědictví Miklóse Mészölye a Alaine Polcza, které jsou rovněž součástí našeho seznamu památek.

Vác –
Katedrála

Vác – Kostel
Hétkápolna

Vác – Hrad

Vác- Katedrála

Svatý Štěpán zde založil církevní středisko a král Géza I. nechal ve Vácu postavit gotickou katedrálu, která později sloužila i jako místo jeho pohřbu. Biskup Károly Eszterházy rozhodl o projektu současné katedrály Nanebevzetí Panny Marie, která je sídlem diecéze Vác a farním kostelem městské části Vác-Alsóváros. Původní plán počítal se zdobným pozdně barokním dvouvěžovým kostelem, který měl být podobně jako bazilika svatého Petra v Římě spojen kamennou kolonádou s církevními institucemi na náměstí, seminářem a biskupským palácem, rovněž postavenými v této době. Katedrála, která byla postavena poměrně rychle, je snad jediným příkladem revoluční architektury v Maďarsku, který nenašel následovníky. Ve věžích katedrály se nachází pět zvonů.

Vác- Kostel Hétkápolna

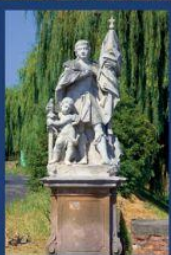
Na jižním okraji Vácu, na hranici městské části Vác-Alsóváros, v blízkosti břehu Dunaje, stojí svatyně Hétkápolna (v překladu: „sedm kaplí“). O původu svatyně a města Vác kolují legendy: před bitvou u Mogyoródu (1074) zde pobývala knížata Géza a László, kteří válčili s králem Šalamounem. László, budoucí svatý král, zde zažil vidění: zjevil se mu anděl a naznačil, že právo vládnout přináležejí Gézovi. Po vítězné bitvě Géza v souladu se svým slibem postavil kostel, který byl vysvěcen na počest Panny Marie, jehož místo bylo označeno jelenem se světlem na paroží. Tato událost je také zaznamenána Markem Káltim v Obrázkové kronice, a odtud pochází středověký název svatyně: Maria de Cervo neboli Blahoslavená Panna Marie s jelenem. Byl postaven kostel Panny Marie a na místě Zvěstování byla postavena kaple zasvěcená svatému apoštolu Petrovi.

Vác- Hrad

Hrad Vác, který hrál ústřední roli jako sídlo krále Gézy, sloužil také jako biskupství a poskytoval ochranu obyvatelům okolních osad během tatarského vpádu. Strategicky důležitý hrad a okolní město byly v 15. století s velkou slávou přestavěny a italští mistři je upravili v renesančním stylu, který se šířil z královského dvora. Dnes si můžete prohlédnout malou část původní hradní zdi, kterou zdobí socha krále Gézy I., a nedávné vykopávky a rekonstrukci hradu.

Vác – Vítězný oblouk

Vác – Most Kőszentes
(most přes potok Gombás)

Vác – Kalvárie

Vác- Most Kőszentes (most přes potok Gombás)

Most přes potok Gombás je jedinečnou památkou, jediným dosud stojícím barokním mostem v Maďarsku. Hovorově se mu také říká Kőhíd (v překladu: „kamenný most“) nebo most Kőszentes. První sochu svatého Jana Nepomuckého, patrona mostů a přístavů, kterého zobrazuje první most, nechal v letech 1753-1757 postavit biskup Mihály Károly Althann.

Vác- Kalvárie

Kalvárie ve Vácu byla postavena v roce 1726, pravděpodobně na místě menší pevnosti. Kalvárie, která se stala známým poutním místem, je postavena podle vzoru římské Scala Santa. Skládá se z 28 schodů a obsahuje všechny tradiční prvky Kalvárie: shromažďovací kaple, kaple Božího hrobu, Svaté schody, zastavení, umírání Ježíše na kříži a poustevnu. Kalvárie postavené později v této oblasti- např. v Budapešti-Józsefvárosu- byly postaveny podle vzoru Kalvárie ve Vácu.

Vác- Vítězný oblouk

Ve městě se nachází jediný maďarský vítězný oblouk- nebo, jak mu místní říkají, Kamenná brána - postavený na počest Marie Terezie podle návrhu vídeňského architekta Isidora Canevaleho ve stylu protestantského baroku (tzv. „zopf“). Jeho stavbu nařídil v roce 1764 biskup Antal Migazzi z Vácu. Podle anekdoty byl postaven v rychlém tempu, za pouhé dva týdny, takže se královna bála pod něj vjet svým kočem. Když o několik týdnů později odcházela, a viděl, že oblouk stále stojí, klidně prošla pod "Kamennou bránou". Dnes je volně stojící budova zrestaurovaná,

osvětlená dekorativními světly, a protože stojí už dlouho, mohou se pod ní návštěvníci klidně procházet.

Vác- Synagoga

Byla postavena v roce 1864 v romantickém stylu podle návrhů italského architekta Aloise Cacciariho. Synagoga přečkala zkázu druhé světové války bez úhony a náboženský život v ní pokračoval až do roku 1962, poté však byla nějaký čas využívána jako skladiště městského podniku Áfész, později byla stále více zanedbávána a hrozilo její zřícení. Počátkem 90. let 20. století jej od místní samosprávy odkoupila Židovská obec ve Vácu a zrekonstruovala jej: kompletně zrekonstruovaná budova byla slavnostně otevřena 1. června 2008.

Dědictví mumíí z Vácu

Kostel Bílých mnichů z Vácu postavili mniši dominikánského řádu v roce 1699. Kostel měl dvě krypty, kde byli v letech 1731-1838 pohřbíváni lidé; odpočívají zde především bohatí občané a církevní osobnosti. Při rekonstrukci kostela v roce 1994 bylo nalezeno 265 přirozeně mumifikovaných těl a díky klimatickým podmínkám krypty také skeletální ostatky dalších 40 osob; tento nález se považuje za světový unikát.

Vác- Pomník padlých hrdinů

Prvním pomníkem revoluce a války za nezávislost z let 1848-49 je Pomník padlých hrdinů ve Vácu, postavený po uzavření kompromisu v roce 1867 v roce 1868 podle plánů stavitele Alajose Caciariho a učitele kreslení Ference Krenedicse. Stavbu provedl Spolek domobrany ve Vácu pod vedením podplukovníka Lajose Zambellyho a kapitána Alajose Degrého z veřejné sbírky. Sám Lajos Kossuth se na daru podílel částkou 100 forintů, kterou poslal z Turína, ale ze "zásadních důvodů" - jak vyplývá z jeho tehdejšího dopisu - se slavnostního předání pomníku nezúčastnil. Na obelisk vyrobený z rudy a zdobený dělovými koulemi byl vybrán příspěvek 4000 forintů, z čehož tavení potřebné rudy vyšla na 3600 forintů.

Ráckeve – Srbský kostel
Nanebevzetí Panny Marie

Ráckeve – Stará radnice

Ráckeve – plovoucí mokřady a
biotopy ramene Dunaje

Ráckeve- Srbský kostel Nanebevzetí Panny Marie

Jednou z nejvýznamnějších památek Ráckeve je goticko-barokní pravoslavný kostel, vysvěcený v roce 1487, který stojí na místě kláštera z počátku 12. století. Tento kostel zůstal od svého vysvěcení neporušený. Během tureckého dobývání byl učiněn pokus o její zničení: janičář zabodl do ikony kopí, ale když opustil kostel, na místě zemřel. Turci proto upustili od zničení kostela - zázračný obraz je dnes k vidění v Pravoslavném muzeu v Szentendre.

Později kostel nezasáhly ani velké požáry, které ve městě zuřily; během druhé světové války zasáhla střelná konstrukce bomba, která však nevybuchla a způsobila jen malé škody, a v 60. letech 20. století byl kostel renovován.

Ráckeve- Stará radnice

Radnice v „maďarském stylu“ s požární věží a secesními prvky byla postavena v roce 1901 na místě středověké radnice. Její kovaná požární věž s verandou přitahuje pozornost už z dálky. Odtud se vám naskytne nádherný panoramatický výhled na překrásnou přírodu od Anděliho ostrova až po plovoucí mokřady a Kulatý útes, jakožto i na historické i nové budovy města.

Ráckeve- plovoucí mokřady a biotopy ramene Dunaje

Plovoucí mokřady označují specializované rostlinné společenstvo, které lze popsat jako "sušinu" plovoucí na hladině živé vody. Plovoucí mokřady o rozloze 700 hektarů v obcích Taksony, Szigetszentmiklós, Dunavarsány, Szigetcsép a okolí je druhou největší "plovoucí pevninou" v Evropě. Do velikosti ho předčí pouze podobný útvar v deltě řeky Rhône. Je domovem mnoha druhů orchidejí a rašelinných mechů, ale také útočištěm vzácných a chráněných druhů ptáků, jako jsou volavka popelavá a trpasličí, chřástal polní, vodouš kropenatý a malý, čolek horský; je také biotopem konipasa lučního nebo vrabce bahenního z rybí říše.

Ráckeve – Zámek Savoyai

Ráckeve – Lodní mlýn

Ráckeve – Árpádův most

Ráckeve- Zámek Savoyai

Tento velkolepý zámek je první památkou maďarské barokní architektury. Nechal ji postavit princ Evžen (Jenő) Savoyai, vítěz bitvy u Zenty, a navrhl ji Johann Lucas von Hildebrandt, významný architekt tehdejší východní Evropy. Palác v Ráckevě je stavba zasazená do krajiny. Z rampy pro

vozy pod balkonem s loutkovým zábradlím se naskýtá výhled na Dunaj. Kdysi mohl divák z hlavního sálu spatřit i břehy Velkého Dunaje: Hildebrandt navrhl balkon, z něhož se mohl kochat pohledem na obě ramena Dunaje. Zámek ztratil svou skutečnou funkci již v 19. století; sloužil jako skladiště, sýpka a v 60. letech 20. století mu hrozilo zřícení. Rekonstrukce zahájená v 70. letech 20. století se z důvodu nedostatku současných plánů opírala o analogie a dochované prvky.

Ráckeve- Lodní mlýn

Mlynářství bylo nejdůležitějším odvětvím pro obyvatele Ráckeve žijící podél Dunaje. Podle historických záznamů bylo v roce 1720 ve městě již pět mlýnů. Později se jejich počet rozšířil a fungovaly až do 50. let 20. století. Poslední maďarský klasický lodní mlýn zůstal v Ráckeve až do zimy 1967-68, ale když vantroky zničil led, smetl sebou i mlýnský dům, a tak lodní mlýn zanikl. Díky veřejné iniciativě na obnovení tradice vodního mlynářství v Ráckeve byl vodní mlýn znovu postaven. Mlýn byl vybudován na základě původních dokumentů, fotografií a výkresů a od roku 2010 je přístupný veřejnosti.

Ráckeve- Árpádův most

Současný most byl původně pontonový dřevěný most. V 90. letech 19. století si město Ráckeve vzalo půjčku ve výši asi 100 000 korun na stavbu nového, stálého železného mostu. Most postavený v roce milénia byl slavnostně otevřen 26. září 1897. Obloukový most s třemi sklopy navrhl Szilárd Zielinszky; jeho otvor byl dlouhý 66 m. Během druhé světové války byl 3. listopadu 1944 vyhozen do povětří ustupujícími maďarskými jednotkami. Vedle předmostí postavili sovětské vojáky úzký pontonový most, který sloužil jako přechod až do rekonstrukce v letech 1948-49, během níž byly využity trosky silničního mostu přes řeku Tisa v Szegedu. V letech 1993-94 byl most přestavěn do současné podoby.

Dunakeszi – Pozdně římská přístavní pevnost

Sportovní letiště Dunakeszi

Dunakeszi – Zřícenina kostela z doby Árpáda

Dunakeszi- Pozdně římská přístavní pevnost

Budova, kterou vykopali archeologové Národního muzea, je v Maďarsku jedinečná: přístavní pevnost a muzeum jsou cennou součástí našeho dědictví z doby Římské říše. V roce 2002 byly při stavbě soukromého domu odkryty zdi přístavní pevnosti. Majitel domu Attila Hirschberg na sebe vzal další náklady spojené s vykopávkou: nechal obnovit hradby a nárožní věž ve sklepě a na zahradě svého domu a nyní zde provozuje malé soukromé muzeum, které ukazuje zbytky bývalé pevnosti, nálezy a historii přístavní pevnosti.

Sportovní letiště Dunakeszi

Letiště, které je v provozu dodnes, bylo vybudováno v roce 1949 Národní leteckou asociací a od 50. let 20. století sloužilo kluzákům. Zde se také natáčely scény létání ve filmu 2x2 je někdy pět (2x2 néha öt) z roku 1954.

Oblast letiště je součástí Národní ekologické soustavy, protože zde a na sousedním dostihovém závodišti žije jedna z největších populací žížal v Maďarsku a několik chráněných druhů rostlin a živočichů, které jsou rovněž zařazeny do Seznamu památek Pešťské župy.

Dunakeszi- Zřícenina kostela z doby Árpáda

V Dunakeszi na území majoru Alagi najdete další historickou památku: zříceninu katolického farního kostela obce Alag, kdysi součástí Pešťské župy, zasvěceného Panně Marii.

Vykopané ruiny kostela ve skutečnosti skrývají pozůstatky dvou kostelů: jeden je okrouhlý kostel, postavený pravděpodobně na konci 12. století, a druhý je pozůstatkem gotické svatyně postavené pro původní kostel. V současnosti jsou k vidění zbytky 3 m vysoké zdi a dvě svatyně kostela.

Římskokatolický kostel ve Fótú

Ostrov Göd, ústí Dunaje a nábřeží Dunaje

Göd - Konírna Kincsem (Stáje a dvůr Kincsem)

PEST MEGYEI ÉRTÉKTÁR

Římskokatolický kostel ve Fótú

Jedním z klenotů naší župy je římskokatolický kostel ve Fótú, který svou dvouvěžovou fasádou a zářivě žlutou barvou vyčnívá z krajiny i obrazu města. Tato krásná stavba je jedním z nejvýznamnějších děl maďarské romantické architektury. (Druhou je budova Vigadó v Budapešti). Doslova zářivý kostel, který je vidět už z dálky (například z dálnice M3), navrhl Miklós Ybl a byl dokončen v roce 1855. Jeho stavitelem byl příslušník slavného šlechtického rodu z Fótú, István Károlyi. Při vstupu do kostela máte pocit, že vstupujete do baziliky. Interiér jzahrnuje tři lodě, s centrálním stropem s kazetovými pozlacenými trámy. Ve vedlejším kostele se nachází hrobka Istvána Károlyiho a členů jeho rodiny. Dá se říct, že skutečným pokladem kostela je relikvie svatého mučedníka Lucentia. Relikvii římského vojáka umučeního v roce 304 daroval církvi papež Pius IX, který se s hrabětem Istvánem Károlyim osobně znal, a odměnil touto relikvií hraběte, který přinesl velké oběti pro víru i umění. O kostele ve Fótú se dá napsat mnoho dalších zajímavostí, z nichž asi nejvýznamnější je, že na jeho varhany krátce po dokončení hrál i samotný Ferenc Liszt.

Ostrov Göd, ústí Dunaje a nábřeží Dunaje

Město Göd nedaleko hlavního města se mezi dvěma světovými válkami stal oblíbeným letoviskem a lázeňským městem. Část nábřeží Dunaje v městečku, které má téměř 20 000 obyvatel, je dnes stále v původním stavu. Písečné břehy ostrova Göd, který je od pobřeží oddělen několik set metrů dlouhým ústím Dunaje, z něj činí jednu z nejoblíbenějších přírodních koupališť

na úseku mezi Dunajským ohbím a Budapeští. Ostrov je pokrytý lužním lesem. Divokou krajinu z ní však nedělá jen tento fakt, ale také skutečnost, že za vysokého stavu vody, kdy jej zaplaví Dunaj, se k němu lze dostat pouze broděním přes vodu ústí. Nedaleko národně chráněného ostrova Gödi se na břehu Dunaje v městské části Alsógöd nachází veslařské sportoviště, loděnice a veřejná pláž. V blízkosti se nachází řada útulných restaurací. Je také snadno dostupný vlakem, protože vlakové nádraží Alsógöd se nachází jen několik minut od břehu Dunaje. Tato část Gödu tak nabízí dvě odlišné tváře nábřeží Dunaje, jednu přírodní a druhou zastavěnou, ale stále dobře začleněnou do krajiny, které jsou součástí národní ekologické soustavy.

Göd- Konírna Kincsem (Stáje a dvůr Kincsem)

Budova s dlouhou historií sloužila po celou dobu své existence jako stanice pro chův koní a čárda, od druhé poloviny 19. století pak jako stáje. Kromě velkovévodkyně Marie Pavlovnny Ruské a jejího doprovodu navštívili Göd v 70. letech 19. století také dopisovatelé anglických sportovních novin. V té době, v letech 1874-1887, byl totiž Göd centrem dostihového světa, kde se proháněl snad nejslavnější a nejúspěšnější kůň všech dob: Kincsem. Dlouhá léta zanedbávaná budova byla nedávno krásně zrekonstruována a oživena jako komunitní a kulturní prostor.

Středověký kostel v Hévízgyörku

Gyömrő – Zámek Teleki

Královský zámek Gödöllő

PEST MEGYEI
ÉRTÉKTÁR

Středověký kostel v Hévízgyörku

Středověký kostel v Hévízgyörku je v naší župě významnou památkou z doby Árpáda. První kostel ve vesnici byla malá stavba s půlkruhovou svatyní. První písemná zmínka o budově pochází z roku 1472. V 17. století kostel využívali reformovaní, poté zase katolíci. V roce 1700 stál v obci podle církevního zápisu kostel, postavený ze čtvercových kamenů, se čtvercovou věží a sakristií na severní straně. V roce 1771 do věže udeřil blesk; zřícená část byla později přestavěna a od konce 18. století je budova nepřetržitě využívána. Kostel se však nevyhnul ani bouřím staletí- a to doslova, protože v roce 1924 ho vichřice poškodila natolik, že se v něm nemohly konat bohoslužby. Jeho renovace začala až v roce 1985. Středověký kostel je dnes klenotem Hévízgyörku a hlavní atrakcí tradiční vesnice známé svou lidovou kulturou.

Gyömrő- Zámek Teleki

Zámek, který stojí dodnes, byl postaven v letech 1840-47 v neoklasicistním stylu, jak mimo jiného uvádí i časopis "Honderű" z 19. století. Projektant nového šlechtického zámku si jistě vzal příklad ze zámku ve Versailles: typický a velmi krásný příklad prolínání stavby a jejího okolí do jedné kompozice. Návštěvník přicházející z vesnice byl konfrontován s krajinou nekonečných honů, která se otevírala zahradou mezi malým zámkem a hospodářskými budovami. Zámecký park tvořilo arboretum s cestičkami a speciálními rostlinami.

Královský zámek Gödöllő

V první polovině roku 2011 sehrálo Maďarsko významnou historickou roli: od 1. ledna do 30. června předsedala Evropské unii. Během předsednictví se v reprezentativních prostorách královského zámku Gödöllő konala ministerská a odborná zasedání a protokolární akce. Části hradu, postaveného v polovině 18. století, byly pro tuto příležitost zrekonstruovány (budova prošla v předchozích desetiletích několika rekonstrukcemi) a z areálu se stal kulturní komplex. Jeden z nejkrásnějších barokních zámků v zemi dal postavit Antal Grassalkovich. Po dokončení sloužila stavba díky svému jedinečnému architektonickému řešení jako vzor pro maďarské barokní zámky. V průběhu své historie hostil nejen přední politiky Evropské unie, ale také mnoho panovníků a slavných osobností. V roce 1751 navštívila zámek Marie Terezie. V době dualismu byl prázdninovým sídlem Františka Josefa a královny Alžběty, léto zde trávil i regent Miklós Horthy. Nádherná budova přečkala druhou světovou válku bez většího poškození. V následujících desetiletích - která nebyla příznivá pro bývalé šlechtické hrady v zemi - byl zámek využíván jako pečovatelský ústav. Díky rekonstrukci se nyní vrátil do své bývalé krásy a vítá návštěvníky, včetně mnoha zahraničních turistů.

Starý kostel v Isaszegu - Katolický kostel svatého Martina

Cestující, kteří přijíždějí do Isaszegu z jakéhokoli směru, mohou už z dálky spatřit klenot města, starý římskokatolický kostel svatého Martina, který stojí na kopci a má bohatou historickou

minulost. Podle tradice zde byl první dřevěný kostel postaven na příkaz svatého Štěpána a na jeho místě byl koncem 12. století postaven kulatý kostel. Budova, která odolala bouřím a ničivým vlivům staletí, byla v letech 1968-1971 místem archeologické vykopávky, a následně byla zrestaurována. Během těchto prací byla odhalena historie kostela a období, ve kterých byl postaven.

Kistarcsa- bývalý internační tábor

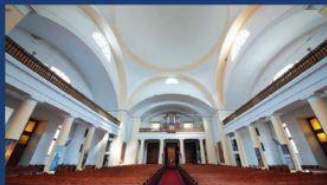
Bývalý internační tábor v Kistarcsi byl postaven na počátku 20. století jako sídliště pro továrnu na stroje a železniční zařízení (společnost Gép- és Vasútfelszerelési Gyár Rt.). Dělníci bydleli v oddělených koloniích a v rámci sídliště měli k dispozici školku a školu, poštu, klubovnu, obchod s potravinami a knihovnu. Po úpadku továrny přešlo sídliště pod správu Maďarské královské státní policie. Spodní třída a lumpenproletariát tehdejší Budapešti byly segregovány v táboře na okraji hlavního města, který ve skutečnosti nepřipomínal vězení, ale dal by se označit spíše za segreganční ghetto. Sloužil jako sběrný tábor pro Židy zajaté během druhé světové války, odkud byli převezeni do pracovních táborů. Za Rákosiho éry zde byli vězněni nepřátelé tehdejšího režimu: duchovní, šlechta, ale i negramotní obyčejní lidé. Od roku 1950 byl pod kontrolou Státní bezpečnosti (ÁVH), který používal kruté metody věznění a výslechů. V roce 1956 byl tábor na příkaz Imre Nagye na krátkou dobu uzavřen a po válce za nezávislost znovu otevřen. V roce 1957 otevřel náčelník Prezidia policejního sboru policejní akademii v Kistarcsi pod názvem Základní policejní škola Národního policejního ředitelství. Od roku 1989 zde byl krátce provozován uprchlický tábor. Později byl areál bývalého tábora rozdělen na dvě části: jedna část byla v roce 1998 předána obci Kistarcsa a druhá pak v roce 2011.

Pomník padlých hrdinů v Isaszegu

Památník stojí na kopci Szobor (Kopec svobody), kde se odehrála rozhodující bitva Jarního tažení v roce 1849. Vytvořil ji v roce 1901, u příležitosti 50. výročí bitvy, za přispění veřejné sbírky sochař Béla Radnay a odborným garantem díla byl sochař János Fadrusz. Pomník, obehnaný železným plotem, zobrazuje obránce s vlajkou pochodujícího v dobovém oblečení, na jehož podstavci stojí reliéfy čtyř předních generálů: Artura Görgeye, Jánose Damjanicha, Györgye Klapky a Lajose Aulichy. Pod podstavcem sochy byla vybudována krypta, kde byly shromažďovány ostatky padlých vesničanů.

Tápiószele –
Blaskovichovo
muzeum a nádvoří

Cegléd –
Reformovaný velký
kostel

Kopec Strázsa v
Monoru – Chráněné
sklepy Pincefalu

Tápiószele- Blaskovichovo muzeum a nádvoří

Sídelní muzeum - co tento pojem znamená? Abychom našli odpověď, musíme se vrátit do historie. Dva příslušníci rodu Blaskovichů, významného venkovského rodu reformované maďarské šlechty, se na počátku 20. století přestěhovali z Nógrádské župy do Tápiószele v Pešťské župě. Bratři Blaskovichové, György a János, se usadili v neoklasicistním sídlu v obci. Bratři si s sebou přivezli jednak rodinný nábytek a vybavení shromažďované po staletí, jednak byli sami vášnivými sběrateli umění. Jejich sídlo v anglickém stylu v parku bylo veřejnosti zpřístupněno v roce 1940. O několik let později byla jejich sbírka předána Maďarskému národnímu muzeu a v roce 1952 se z ní stalo samostatné Muzeum Tápiószele, které od roku 1967 nese název Blaskovichovo muzeum. A tak se ze sídla dvojice sourozenců, kteří byli nadšenci a příznivci vědy, stalo muzeum. Sběrka bratrů Blaskovichových je v mnoha ohledech výjimečná: jejich sbírky loveckých relikvií, zbraní a dýmek mají celostátní význam, jejich obrazy zahrnují díla Miklóse Barabáse nebo Károly Lotze a jedinečná je i sbírka světoznámého dostihového koně Kincsem, který se narodil v hřebčině Tápiószentmárton. Maďarská věda vděčí sourozencům i za další významný úspěch: právě jejich iniciativa vedla k archeologickému vykopání slavného skytského zlatého jelena z Tápiószentmártonu, který pochází z 8. století před naším letopočtem; ornament se dnes nachází v Maďarském národním muzeu. Rodina Blaskovichů je známá nejen jako majitelé dostihového koně Kincsem, ale také díky své vášni pro archeologii, která vedla k objevu skytského zlatého jelena. Jejich bývalý domov, dnes Blaskovichovo muzeum v Tápiószele, je jediným sídelním muzeem v zemi, které přežilo druhou světovou válku bez úhony. Klasicistní

sídlo o rozloze 1,4 hektaru bylo postaveno v roce 1906 a stojí uprostřed botanicky zajímavého parku. V sedmi místnostech Blaskovichova muzea je umístěna interiérová expozice kultury a artefaktů pokrokových středních vrstev, které shromažďovaly tři generace. Zahrada v anglickém stylu je protkána křivolakými cestičkami, které se střídají s odpočívadly. Mezi stromy jsou platany, duby, platany, borovice, lípy, kaštiny a javory, pod nimi okrasné keře a při zemi fialky a lilie. Stromy a keře v parku jsou z velké části stejně staré jako samotné sídlo, které rodina získala v roce 1911. Najdeme zde také bohaté druhy ptáků. Od roku 2011 nese zahrada označení Přátelská k ptákům.

Cegléd- Reformovaný velký kostel

V centru Ceglédu se nachází jedno z nejvýznamnějších děl církevní architektury v Maďarsku, Reformovaný velký kostel. Navrhl ho József Hild; stavba byla zahájena v roce 1836, dokončena v roce 1870, ale jeho kopule byla dokončena ještě později, v letech 1895-96. Se svými imponujícími rozměry- 60 metrů na výšku, 44 metrů na délku a 2 metry silnými zdmi- je jedním z největších reformovaných kostelů ve střední Evropě. Velikost této imponující a velkolepé budovy dokresluje i fakt, že má 2 400 míst k sezení a stejný počet míst k stání, což znamená, že má celkovou kapacitu téměř 5 000 lidí. K reformovanému velkému kostelu v Ceglédu se váže i smutný příběh: V roce 1936 kopule kvůli lidské nedbalosti vzplála a shořela, o dva roky později byla obnovena. Při vysvěcení po obnově po požáru ne náhodou řekl reformovaný biskup László Ravasz o budově: "Tato nádherná budova je kamenným diadémem dunajsko-tišínské oblasti (...). To nebyla pouhá náhoda: zjevil se tady Duch boží."

Kopec Strázsa v Monoru- Chráněné sklepy Pincefalu

Pincefalu (v překladu: „vesnice sklepů“) v Monoru je významným a svým způsobem jedinečným prvkem maďarské sklepní kultury s téměř tisícovkou sklepů. Má značnou architektonickou hodnotu, rozkládá se na celkové ploše asi 300 akrů (180 hektarů), která je velmi strukturovaná, s vinicemi, sady, pluh, sklepy a lisovny. Podle historických údajů má pěstování vinné révy a výroba vína v oblasti staletou historii, přičemž většina současných odrůd vinné révy jsou tradiční staré odrůdy (např. Kadar, Tótfekete, Mézes, Ezerjó atd.). Nedávno vytvořená "Vinařská a vinařská naučná stezka Ezer Pince (v překladu: „sto sklepů“)" nabízí návštěvníkům gastronomický a vinařský turistický zážitek: procházku za poznáním krás sklepní vesnice, místních zvláštností a tradic naší země v oblasti pěstování vinné révy a výroby vína.

"Dubové lesy v Nagykőrösi"
Lokalita Natura 2000

Nagykőrös – Jasany Odborné školy a učiliště
potravinářského průmyslu Miklóse Toldyho

Kocsér – Čárda Kutyakaparó

"Dubové lesy v Nagykőrösi" - Lokalita Natura 2000

Natura 2000 je ekologická síť lokalit určených k ochraně typů přírodních biotopů a živočišných druhů cenných pro Evropskou unii. Speciální chráněná oblast "Dubové lesy v Nagykőrösi" se skládá z několika samostatných podoblastí o celkové rozloze 3312 hektarů, z nichž 1375 hektarů tvoří biotopy. Biotopy zde mají eurosibírské lesostepní dubové lesy a panonské písčné louky. Typickými živočišnými druhy jsou roháč obecný (*Lucanus cervus*), tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*) a chrobák jednorohý (*Bolbelasmus unicornis*); rostlinnými druhy jsou hvozdík vytrvalý (*Dianthus diutinus*), ocún písčný (*Colchicum arenarium*) a kosatec skalný písčný (*Iris humilis* ssp. *arenaria*).

Nagykőrös - Jasany Odborné školy a učiliště potravinářského průmyslu Miklóse Toldyho

Stará nížinná krajina byla podle dobových popisů oblastí bohatou na lesy všech velikostí. Střídaly se zde mýtiny, lesy a mokřady. Zdejší klima s vysokou vlhkostí vzduchu svědčila jasanům. Latinská listina krále Ludvíka Velikého z roku 1368 zmiňuje "předchůdce" dnešního Nagykőrösu jako "KOERUS". Místní obyvatelé byli k jasanu natolik připoutáni, že se jasan objevil v jejich erbů - neuděleném královskou rodinou nebo jinými hodnostáři - podle zvykového práva. Znak města se v průběhu let několikrát změnil, ale jasan v něm zůstal.

V souladu s tradicí města je ve znaku školy také jasan a škola se ujala iniciativy vysadit alej jasanů původních v zemi s cílem vytvořit nejuplněnější sbírku jasanů v zemi.

Kocsér - Čárda Kutyakaparó

V 18. a 19. století byly čárdy nenahraditelnými stavbami pro cestování a pastevecký život. Nejčastější název tohoto typu čárdy byl Gugyori, ale díky Petőfimu se nejnámějším stal Kutyakaparó, protože v lednu 1847 napsal báseň, díky které se stal známým po celé zemi; tuto čárdu vícekrát navštívil dokonce i János Arany během svého pobytu v Nagykőrösi. Později ho často navštěvovala i vrahyně známá jako Pišta s dýmkou neboli Viktória Földi - v mužských šatech. Budova, která se používala od roku 1700, vyhořela v roce 1926. Původně doškovou střechou krytá čárda byl přestavěna na střechu s krytinami, ale tato architektonická památka si stále zachovává svou původní funkci: očekává pocestné a návštěvníky.

Reformovaný památkový kostel v Ócsi

Stavba jednoho z nejstarších románských kostelů v Maďarsku začala podle pramenů v roce 1190, kdy byl založen francouzský premonstrátský řád pod vedením Villarda de Honnecourta. Práce byly dokončeny v roce 1241, v roce tatarského vpádu. K reformované církvi přešla kostel v 60. letech 15. století. Jedinečná bazilika v románském slohu se třemi loděmi, dvěma věžemi a čtyřlístkovou fasádou (pravidelná kamenná řezba) získala v roce 1996 cenu Europa Nostra. Od svého postavení se kostel změnil jen málo a odráží stav ze 13. století. V jeho hlavní svatyni byl v roce 1900 objeven jeden z nejvýznamnějších souborů nástěnných maleb z doby Árpáda. Najděte zde dva výjevy z legendy o svatém Lászlóvi a Panně Marii s Ježíškem, obklopené apoštoly, každý v samostatném výklenku. Kostelní varhany postavené v roce 1864 jsou stále

vhodné pro varhanní recitály. Okolí památkového kostela v Ócsi se v průběhu let několikrát změnilo. Přestože byla v 18. a 19. století zbořena, ohradní zeď z roku 1460 byla později přestavěna a vzniklo nádvoří s okrasnými rostlinami a dekorativním osvětlením. Dnes stále odráží svůj původní stav.

Chráněná krajinná oblast v Ócsi

Obec Ócsa a okolní oblast Turján, která se nachází asi 35 km od Budapešti na rozhraní Velké maďarské nížiny a pohoří Gödöllő, byly v roce 1975 zřízeny jako chráněná krajinná oblast Ócsa o rozloze 3.575 hektarů. Chráněná krajinná oblast je jedním z posledních fragmentů bývalých rozsáhlých mokřadů v oblasti mezi Dunajem a Tisou. Za své botanické a zoologické vzácnosti a hodnoty vděčí stálému přítoku vody, který se zde udržoval kvůli neúčinnému odvodňování v 19. století. Celá oblast se vyznačuje mozaikovitostí, tj. střídáním otevřených vodních ploch, rákosin, luk, lesů, stepních trávníků a stopami po lidské činnosti, které se zde vyvinuly. Fauna této oblasti je druhově i početně bohatá.

Dabas- Hrobka Lászlóa Kossutha

Hrobka otce Lajose Kossutha, Lászlóa Kossutha, má kulturní a historickou hodnotu přesahující staletí: je součástí Národního hřbitova, památného místa, které je klasifikováno jako chráněné Národním památkovým a pietním výborem. Je základem kossuthské tradice v Dabasi a jedním ze ztělesnění kultu Kossutha v Peštské župě.

Původní hrobka z červeného mramoru byla vytesána z jediné kamenné desky. Má výšku 122 cm, zužující se základ je 41 cm široký, kamenná deska je v průměru o tloušťce 10,5 cm, poškození na desce pochází pravděpodobně z 20. století.

Kysané zeli z Vecsésu

Pilis – Zámek
Belezna–Nyáry

Pilis – Potok Gerje a jeho
pramenná oblast

Pilis- Zámek Beleznay-Nyáry

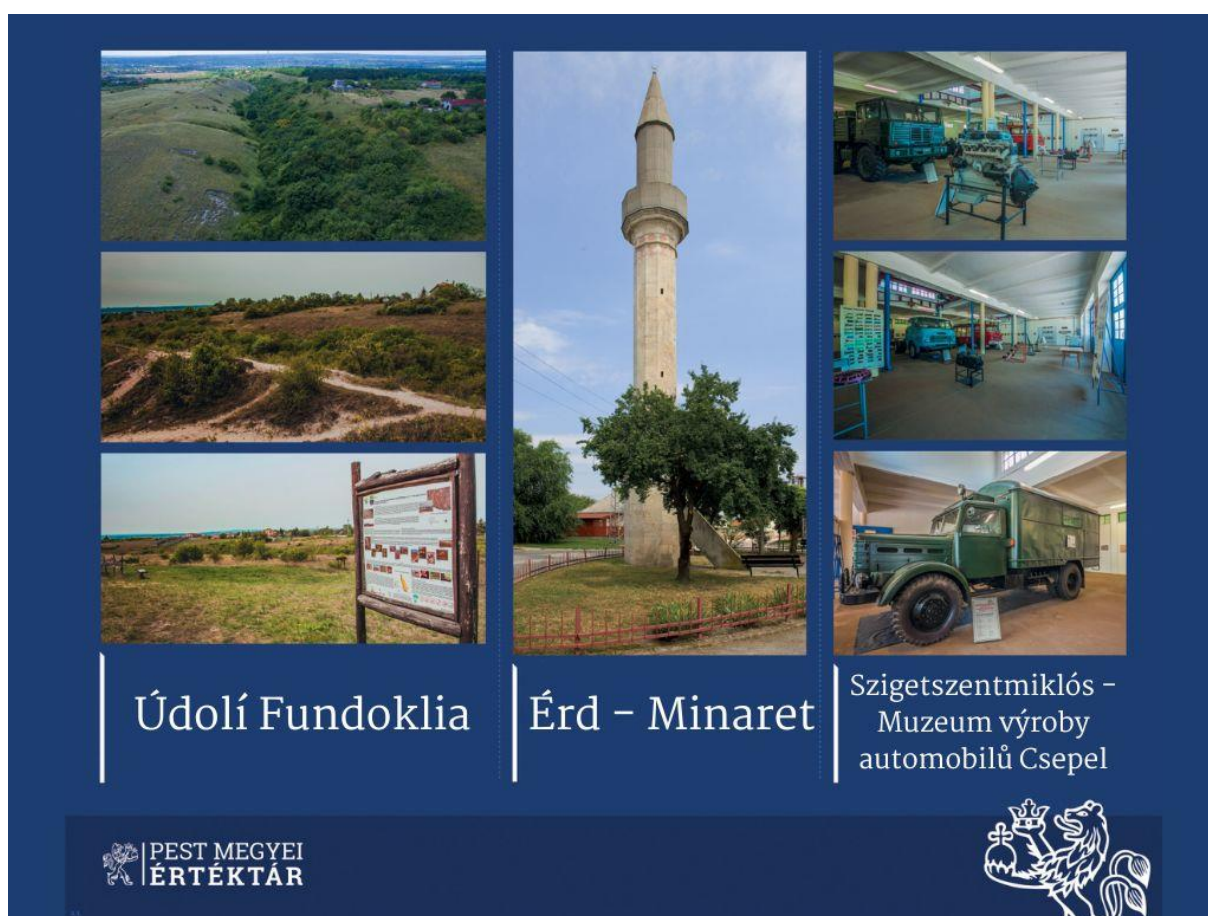
Jeden z nejstarších zámků v župě byl postaven v 70. letech 17. století italským mistrem Jánosem Beleznayem, místním velkostatkářem. Na několika místech osady byla nalezena kvalitní hlína, z níž se vyráběly pilišské cihly v tzv. "cihelnách" neboli cihlářských pecích. Tato cihla byla použita na stavbu velkolepé nové budovy Beleznaya, takzvaného Žlutého zámku. Budova je vynikajícím příkladem barokní zámecké architektury z doby Marie Terezie. Hlavní dvoupatrová budova v barokním stylu stojí uprostřed rozlehlého parku, ze dvou stran ji obklopují věže a přízemní boční křídla, které spolu tvoří půvabné nádvoří. Na hradě pobývala řada spisovatelů, mimo jiné József Kármán, autor románu Tradice Fanny (Fanny hagyományai) o jemném obrazu dívčí duše. Po druhé světové válce byla budova využívána nejprve jako dívčí lyceum, poté jako pěstounský domov a nyní jako základní škola a studentský domov.

Kysané zelí z Vecsésu

Historie kysaného zelí z Vecsésu je úzce spjata s historií města. Na konci 18. století se do obce, která se vylidnila v důsledku turecké nadvlády, přestěhovalo 50 rodin z německého Ulmu. Svěbové, kteří se usadili ve Vecsési, zavedli pěstování zelí a podle jejich metod se dodnes vyrábí kysané zelí. Zelí z Vecsésu je základní složkou mnoha zelných pokrmů, včetně sikelského zelí (székelykáposzta) a zelí Toros (toroskáposzta). Kysané zelí označuje zvláštní způsob nakládání: zelenina se nakrájí na 1,5-3 mm široké plátky, osolí se a okoření (paprikou, pepřem, koprem, koriandrem, bobkovým listem) a poté se nakládá a konzervuje procesem zvaným řízené mléčné kvašení. Během tohoto procesu sůl vytahuje vodu z tkání zelí a cukry se přeměňují na kyselinu mléčnou, která zelí dodává příjemně kyselou chuť. Dříve se zelí skladovalo do dřevěných sudů, stlačovalo se a nahoře i dole se zakrývalo zelnými listy. Zelí Vecsés se postupně stalo známým a rozšířeným v celé zemi. K jeho oblibě přispěla skutečnost, že se díky krátké vzdálenosti rychle dostalo na budapeštské trhy, dalo se skladovat i v zimě a rozšířilo se jeho zpracování a použití: prodávaly se a konzumovaly papriky plněné kysaným zelím a kysané směsi. Díky výrazně modernizované technice a technologii se dnes zelí dopravuje z vysoce výkonných nerezových řezných nástrojů do nádrží o výšce několika metrů. Ve Vecsési odebírají pěstitelé kromě zeleniny vypěstované na okolních polích také zelí s podobnými vlastnostmi z Velké maďarské nížiny, čímž je zajištěna kontinuita zpracování a výroby.

Pilis- Potok Gerje a jeho pramenná oblast

Potok Gerje v dnešní podobě vznikl na konci 19. století v důsledku činnosti Vodohospodářského spolku Gerje-Perje, založeného v roce 1853. Současné koryto vzniklo spojením několika bývalých bažinatých oblastí a náhonů. Část potoku, který pramení v oblasti Pilise, se ve středověku nazýval Pruhovaný potok (Chykus), pravděpodobně podle pruhovaných ryb, které v něm žily. Pramen tekł až do Albertirsy. Bylo z něj rekultivováno několik jezer, z nichž některá sloužila jako rybníky a jiná jako nádrže pro vodní mlýny. Prameny jsou bohaté na přírodní hodnoty, vyskytuje se zde mnoho chráněných vodních ptáků a vlhká, bujná vegetace je domovem v Maďarsku jedinečných druhů orchidejí a jednoho z největších souvislých olšových lesů ve střední Evropě.

Údolí Fundoklia

Érd – Minaret

Szigetszentmiklós –
Muzeum výroby
automobilů Csepel

Údolí Fundoklia

V bezprostřední blízkosti hlavního města, na okraji města Érd, se nachází přírodní rarita: údolí Fundoklia, oblast archeologického, antropologického, botanického a zoologického zájmu. Jedním z důvodů jeho významu je, že se jedná o světově proslulé pravěké naleziště: při vykopávkách byly objeveny ohniště a pozůstatky pravěkých zvířat. "Dvoutvárnost" údolí je dána horninovým podložím a vegetací, které oblast tvoří: zatímco okraj údolí je pustý, skalnatý, vápencový povrch, svahy jsou pokryty hustým lesem a bohatou, rozmanitou vegetací. Údolí Fundoklia v západní části náhorní plošiny Tétényi, dlouhé asi 3 kilometry a hluboké 10-30 metrů, je domovem mnoha chráněných druhů rostlin a živočichů. Najdete zde přísně chráněné chrliče maďarské a ostřici svatoštěpánskou, z živočichů stojí za pozornost ještěrka panonská, užovka měděná, čolek a vlha pestrá. Tato evropsky významná lokalita, chráněná v rámci soustavy Natura 2000 (neboli na úrovni EU), měla být v 80. letech 20. století skládkou pro odpad, ale tento šílený plán byl zmařen. Údolím Fundoklia se dnes můžete projít po dobře udržované a značené naučné stezce.

Érd- Minaret

Nejmenším ze tří zbývajících minaretů v Maďarsku je kromě minaretů v Egeru a Pécsi 23 metrů vysoký minaret v Érd. V polovině 16. století nechal bej Hamza postavit palisádový hrad, jehož

součástí byla v 17. století mešita pro turecké a jihoslovanské vojáky islámského vyznání, z níž se zachoval pouze minaret. Dlouhou dobu byla nedostavaná, ale v roce 1970 byl její vrchol zrekonstruován a dnes můžete navštívit její balkon, odkud muezzin svolával k modlitbě.

Při nové rekonstrukci v roce 1999 byly pod omítkou pod balkonem objeveny krásné barevné motivy. Točité schodiště s úhlem 53 stupňů vede na balkon, odkud se naskýtá krásný panoramatický výhled.

Szigetszentmiklós- Muzeum výroby automobilů Csepel

Muzeum výroby automobilů Csepel se nachází na území Průmyslového parku ÁTI-SZIGET. Pět funkčních nákladních vozidel a podvozek autobusu tvoří páteř výstavy spolu s hlavními jednotkami vozidel, maketami různých vozidel, dobovými fotografiemi a velmi podrobnými technickými popisy. Některé z exponátů jsou ve vlastnictví parku, jiné jsou ve vlastnictví soukromých sběratelů.

Poustevna v Pusztazámoru

Méně známou, ale velmi zajímavou památkou v Peštské župě je poustevna Zámorhegy, postavená v 18. století na západní hranici župy v Pusztazámoru. Poustevnická kaple byla postavena v roce 1758 na počest františkánského mnicha Istvána Lenthého neboli otce Jeroma. Otec Jeromos žil předtím dvaadvacet let v poustevně nedaleko Trnavy. Dostal povolení usadit se

v Zámorhegyu a žebrat v tamních vesnicích. Později zde žil augustiniánský mnich a později podle tradice paulánský mnich. Od roku 1818 byli cely poustevny prázdné a budova byla později využívána jako farní kostel. Existenci kostela na vrchu Zámorhegy dokládají zbytky románské stavby kostela ze 13. století, jejíž kameny byly použity na stavbu poustevny. Poustevna na Zámorhegyi je obklopena hřbitovem- jako procházka po hřbitovech na svazích sedmihradských vesnic, takový je pohled i atmosféra- a její nejstarší náhrobky pocházejí z 19. století. Z vrchu Zámorhegy se naskýtá nádherný výhled na Budínské vrchy a kotlinu Zsámbék.

Starý dub v Pusztazámoru

Starý dub v Pusztazámoru je strom s osobitým charakterem, jehož zajímavý tvar, výborný zdravotní stav a velikost kmene z něj činí nejen klenot svého úzkého okolí, ale také jeden z nejvýznamnějších kmenových dubů v naší zemi. V Maďarsku se nachází přibližně tři stovky stromů s obvodem kmene přesahujícím 600 cm. Ty lze považovat za skutečně majestátní stromy. Tříhektarový arboretový malebný krajinářský park, bohatý na rostliny a obklopující zámek Barcza, postavený pravděpodobně v 18. století, má na pravé straně velký kmenový dub pýřitý o výšce 25 m a průměru 25 m, jehož věk se odhaduje na nejméně 200 let.

Zříceninový kostel
v Zsámbéku

Muzeum svítidel v Zsámbéku

Biatorbágy - Viadukt

Zříceninový kostel v Zsámbéku

Kostel v Zsámbéku postavený kolem roku 1220 v pozdně románském a raně gotickém slohu je impozantní i jako zřícenina. Je významnou památkou maďarské architektonické historie. Vedle kostela stál klášter premonstrátského řádu. O několik století později došlo ke změně v historii kostela v Zsámbéku, která zpečetila osud stavby: V roce 1763 došlo při zemětřesení ke zřícení boční zdi a klenby severní lodi. Kameny z ruiny, která se stala majetkem nikoho, roznesli místní obyvatelé. Nic by z ní nezbylo, kdyby benediktinský učitel a historik umění Flóris Rómer a historik umění Imre Henszlmann v 70. letech 19. století neupozornili na nutnost záchranu této vzácné památky. V roce 1889 pověřil ministr náboženství a veřejného vzdělávání Ágoston Trefort architekta Istvána Möllera, aby provedl konzervační práce. Jeho práce získala celosvětové uznání. Při pozdějších pracích v roce 1934 odkryl architekt Kálmán Lux části zdi kláštera připojené k severní straně kostela, kterou postavili příslušníci paulánského řádu, když dostali panství darem od krále Matyáše Korvína. Kostel v Zámbeku je i ve svém zchátralém stavu působivou dominantou krajiny díky své majestátnosti na kopci vedle města.

Muzeum svítidel v Zsámbéku

V 60. letech 20. století Ferenc Borus využil svou sbírku lahvových nápojů k vytvoření "Muzea vína" ve vlastním vinném sklepě a při navrhování osvětlení se zaměřil na svítidla. Stále hezčí a hezčí kousky ho tak zaujaly, že se z něj stal sběratel, aniž by si toho všiml. Až na jednu nebo dvě výjimky byly všechny exponáty zakoupeny za jeho vlastní peníze.

V jediném muzeu svítidel v zemi se v současnosti nachází 1000 až 1100 osvětlovacích předmětů. Mezi svíčkami, svícny, průmyslovými, domácími, olejovými a petrolejovými lampami najdete i lampy vyrobené ze starých čínských váz, dále majoliky Zsolnay, petrolejové lampy na bázi míšeňského porcelánu, osvětlovací zařízení s olejovou pumpou z doby kolem roku 1800 a mnoho dalších speciálních svítidel.

Biatorbágy- Viadukt

Viadukt v Biatorbágyi, známý v celé zemi díky atentátu z 13. září 1931, se ve skutečnosti vztahuje ke dvěma viaduktům. Viadukt pravé koleje byl postaven v roce 1884, kdy byla postavena hlavní trať Budapešť-Vídeň, a v roce 1898, kdy byla trať prodloužena na dvě koleje, byl postaven viadukt levé koleje přes potok Füzes. Mosty byly vyřazeny z provozu v 70. letech 20. století, protože malé poloměry oblouků železniční trati v jejich bezprostřední blízkosti značně zpomalovaly dopravu. Na počátku 90. let 20. století byly provedeny konzervační práce na obou mostech, z nichž pravá strana je nyní využívána jako chodník pro pěší a cyklisty, zatímco levá strana je zcela uzavřena. Viadukt v Biatorbágyi je pozoruhodný tím, že v zemi neexistuje žádný jiný dvojitý železniční viadukt. Ale možná ještě více je známý tím, že v noci 13. září 1931, 20 minut po půlnoci, vyhodil muž jménem Szilveszter Matuska do povětří viadukt pod rychlovlakem, který tudy projížděl na cestě z Budapešti do Vídně. Atentát si vyžádal 22 lidských životů. Matuska byl později odsouzen ve Vídni a vězněn v Maďarsku až do roku 1944, kdy po příchodu sovětských vojsk utekl z věznice ve Vácu. Sándor Simó natočil v roce 1982 film o atentátu v Biatorbágyi s názvem Viadukt.

Páty – Rozhledna
Pála Csergezána

Sklepní vrchy
a vinné sklepy
v Pátyi

Starý kostel
v Budajenő

Páty- Rozhledna Pála Csergezána

Na nejvyšší bod Budínských vrchů, 558 metrů vysoký vrch Nagy-Kopasz, není tak obtížné vystoupit- můžete se vydat buď z Nagykovácsi, nebo z Budakeszi. Je pravda, že stezka po celou dobu stabilně stoupá, ale ne příliš strmě. A turistické stezky nakonec povedou k podivně tvarované stavbě na "vrcholu" hory: rozhledně Pála Csergezána. Je pojmenována po slavném malíři přírody a lovu, který zachytil divokou zvěř v této oblasti na mnoha obrazech. (Je pohřben v lese nedaleko rozhledny, u lovecké chaty Anna-lak.) Rozhledna, která ze všeho nejvíc připomíná větrem ošlehanou vlající plachtu, byla postavena v letech 2004-2005 a na její vyhlídkovou plošinu ve výšce 23,5 metru vede asi 100 schodů. Na vrcholu mohou návštěvníci obdivovat nádherné panorama: kromě kopců pohoří Pilis a Visegrád se jim naskytne pohled na pohoří Gerecse, Vértes, pohoří Velence, baziliku v Esztergomu, náhorní plošinu Tétényi a za jasného počasí i na komíny továren města Dunaújváros v dálce. Směr jasně identifikovatelných památek je vyznačen diagramy a tabulkami na římse vyhlídkové plošiny.

Sklepní vrchy a vinné sklepy v Pátyi

Vinné sklepy Páty jsou svědectvím někdejší legendární budínské kultury vinné révy a vína. Vinné révy se v této oblasti pěstují již od římských dob, ale kdysi kvetoucí produkci vína, která se datuje již několik století, ukončila v posledních desetiletích 19. století fyloxera. Sklepy v Pátyi byly založeny na počátku 19. století, kdy královský dekret umožnil vinařům stavět sklepy na pozemcích, které nebyly využívány k jiným účelům. Vinaři pak získali přístup k pozemkům zdarma nebo za nepatrnou cenu. Na sklepním vrchu v Pátyi se nachází více než sto sklepů, z nichž nejstarší pochází z 20. let 19. století. Vinice byly přesazeny a oblast nyní patří do vinařské oblasti Etyek-Buda. V Pátyi, jedné z nejjednodušších sklepních soustav v povodí řeky Zsámbék, se od roku 1994 každoročně v červnu konají Dny sklepů v Pátyi za účasti místních vinařů.

Starý kostel v Budajenő

Na okraji Budínských vrchů, nedaleko hlavního města v obci Budajenő, stojí středověký kostel s obílenými zdmi, působivý svou puristickou jednoduchostí. Je známý jako Starý kostel a byl postaven ve 14. století v gotickém slohu. Poprvé je v listinách zmiňován v roce 1378 jako kostel sv. Michaela. Badatelé předpokládají, že byl postaven na troskách staršího půlkruhového kostela z doby Árpáda. Zvláštní zmínku si zaslouží jeho okolí: kalvárie vedoucí ke kostelu pochází ze 17. století a vedle ní se nachází hřbitov z 18. a 19. století. Nejstarší zachovalý náhrobek nese datum 1787, nejnovější 1869. Jsou zde pohřbeni skotští benediktini, kteří přišli do Maďarska v 18. století a získali benediktinské opatství v sousední obci Telk. Ve 20.-30. letech 20. století byli na starém hřbitově v Budajenő pohřbeni i dva místní kněží.